

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑΣ
ΤΟΥ ΑΡΕΙΟΥ ΠΑΓΟΥ

Τμήμα Διοίκησης & Προσωπικού
Τηλ. : 210-6411526
Fax : 210-6411523

Αθήνα, 8 - 1- 2020

Αριθ. Πρωτ. 12.524/19

Αριθμ. Εγκυκλίου: 1

Π ρ ο ς

Τους κ.κ. Εισαγγελείς Εφετών της Χώρας

και δι' αυτών προς

τους κ.κ. Εισαγγελείς Πρωτοδικών της περιφέρειάς τους

ΘΕΜΑ: απόφαση του ΕΔΔΑ από 7-2-2019 στην προσφυγή Πατσάκη και άλλοι κατά Ελλάδας- Γενικές Οδηγίες προς αποφυγή συναφών παραβιάσεων της ΕΣΔΑ

Με αφορμή την απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ), που εκδόθηκε στις 7-2-2019 επί της υπ' αριθμ. 20444/14 προσφυγής (υπόθεση Πατσάκη και άλλοι κατά Ελλάδας), και προκειμένου να συμβάλουμε στην αποφυγή συναφών παραβιάσεων του δικονομικού σκέλους του άρθρου 2 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ) αναφορικά με τη διερεύνηση των συνθηκών θανάτου ποινικού κρατουμένου, κρίνουμε αναγκαίο, στο πλαίσιο της εκ των διατάξεων των άρθρων 19§§1 στοιχ. γ, 2 και 24§5

στοιχ. α του ΚΟΔΚΔΛ αρμοδιότητάς μας, να προβούμε στις ακόλουθες επισημάνσεις, απευθύνοντας συνάμα σχετικές γενικές οδηγίες.

Κατά τη νομολογία του ΕΔΔΑ, η υποχρέωση της προστασίας του δικαιώματος στη ζωή, που επιβάλλει το άρθρο 2 της ΕΣΔΑ, σε συνδυασμό με το γενικό καθήκον που έχει η Πολιτεία δυνάμει του άρθρου 1 να αναγνωρίζει σε όλα τα εξαρτώμενα εκ της δικαιοδοσίας της πρόσωπα τα καθοριζόμενα στη Σύμβαση δικαιώματα και ελευθερίες, απαιτεί επίσης, σιωπηρά, να διενεργείται μια μορφή επίσημης και **πραγματικής** έρευνας όταν η προσφυγή στον εξαναγκασμό επέφερε ανθρώπινο θάνατο, με σκοπό να εξασφαλιστεί, μέσω μιας τέτοιας έρευνας, η πραγματική εφαρμογή των εθνικών νόμων που προστατεύουν το δικαίωμα στη ζωή και, στις υποθέσεις που εμπλέκονται υπάλληλοι ή όργανα του Κράτους, να εξασφαλιστεί ότι αυτοί θα λογοδοτήσουν σχετικά με τους θανάτους που συνέβησαν υπό την ευθύνη τους. Το ΕΔΔΑ τονίζει ακόμη ότι για να είναι **πραγματική** (effective) η εν λόγω έρευνα απαιτείται να είναι **αυτεπάγγελτη** και συνάμα να χαρακτηρίζεται από **επιμέλεια, ταχύτητα** και **σχολαστικότητα** .

Αναφορικά με τη διερεύνηση των συνθηκών θανάτου ποινικού κρατουμένου και υπό το πρίσμα των προεκτεθεισών νομολογιακών παραδοχών του ΕΔΔΑ, επισημαίνουμε ότι η ελληνική έννομη τάξη προνοεί για την **αυτεπάγγελτη** εισαγγελική παρέμβαση (πρβλ. άρθρο 37 ΚΠΔ), αφού ο Σωφρονιστικός Κώδικας (άρθρο 80 § 2 Ν. 2776/1999) ορίζει ότι «ο διευθυντής του Καταστήματος (Κράτησης) ανακοινώνει αμέσως το γεγονός του θανάτου του κρατουμένου στις αρμόδιες διοικητικές και δικαστικές αρχές». Ωστόσο, στο χρονικό αυτό σημείο ανακύπτει η

υποχρέωση του Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών όχι μόνο να παραγγείλει τη διενέργεια ποινικής προκαταρκτικής εξέτασης (άρθρο 243 § 1 ΚΠΔ), αλλά να φροντίσει ώστε αυτή να διενεργηθεί **επιμελώς** και να περατωθεί **ταχύτατα**, όπως άλλωστε ορίζει η διάταξη του άρθρου 243 § 3 ΚΠΔ, που προβλέπει τη μη υπέρβαση των εννέα μηνών. Ας σημειωθεί ότι στην υπόθεση της εν θέματι προσφυγής στο ΕΔΔΑ, η προκαταρκτική εξέταση είχε διάρκεια τεσσάρων ετών και οκτώ μηνών (!), με συνέπεια να διαπιστωθεί από το Δικαστήριο παραβίαση του δικονομικού-διαδικαστικού σκέλους (volet procédural) του άρθρου 2 της ΕΣΔΑ. Ακόμη, η διά της προκαταρκτικής εξέτασης διερεύνηση της αιτίας του θανάτου του κρατουμένου και η συνακόλουθη αναζήτηση τυχόν ποινικής ευθύνης (παρά τον συνοπτικό χαρακτήρα που της προσδίδει το άρθρο 243 § 2 ΚΠΔ) είναι αναγκαίο να αξιοποιεί τις μαρτυρίες όλων ανεξαιρέτως των εχόντων γνώση των γεγονότων προσώπων και προεχόντως των κρατουμένων στο ίδιο κελί και των σωφρονιστικών υπαλλήλων, ώστε η έρευνα να είναι **σχολαστική** (σημειωτέον, και πάλι, ότι στην υπόθεση της εν θέματι προσφυγής στο ΕΔΔΑ, δεν είχαν εξετασθεί κατά την μακράς διάρκειας προκαταρκτική εξέταση ούτε οι συγκρατούμενοι του θανόντος, ούτε σημαντικοί μάρτυρες-σωφρονιστικοί υπάλληλοι). Εφόσον εξασφαλίζονται οι προεκτεθείσες συνθήκες και προϋποθέσεις αναφορικά με την υπό τη διεύθυνση του Εισαγγελέα προκαταρκτική εξέταση, θεωρούμε ότι το άρθρο 2 της ΕΣΔΑ πιστά εφαρμόζεται κατά το δικονομικό σκέλος του και μειώνεται ο κίνδυνος συναφών δυσμενών για την Ελλάδα αποφάσεων του ΕΔΔΑ.

Οι κ. κ. Διευθύνοντες τις Εισαγγελίες Εφετών της Χώρας, εκτός από την κοινοποίηση της παρούσας στους εισαγγελικούς λειτουργούς της περιφέρειάς τους, παρακαλούνται να ασκούν τη δέουσα εποπτεία για την τήρησή της.

Ο Αντεισαγγελέας του Αρείου Πάγου
Δημήτριος Παπαγεωργίου

Κοινοποιείται:

Υπουργείο Δικαιοσύνης